

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
«ЦЕНТР ДИТЯЧОЇ ТА ЮНАЦЬКОЇ ТВОРЧОСТІ»
КОСТОПІЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ**

СХВАЛЕНО

Протокол засідання педагогічної
ради КЗПО «Центр дитячої та
юнацької творчості»
від 10 вересня 2021 р. № 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ КЗПО «Центр дитячої
та юнацької творчості»

від 10 вересня 2021 р. № 35

Навчальна програма з позашкільної освіти
гуманітарного напрямку

«Мовознавці»

2 роки навчання

Автор:

Лапюк Олена Володимирівна - керівник гуртка КЗПО «Центр дитячої та юнацької творчості» Костопільської міської ради

Рецензент:

Михальська О.Я. – директор КЗПО «Центр дитячої та юнацької творчості» Костопільської міської ради

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Українська мова як навчальний предмет виконує ряд важливих освітніх функцій. Зокрема вона—об'єкт пізнання, осмислення її суті як соціального феномена. Але головна функція рідної мови полягає в тому, що вона є засобом спілкування, пізнання культурних цінностей, а також засобом самовираження особистості. Завдяки їй діти одержують знання про довкілля, входять у колектив, долучаються до національної і світової культури. Рідна мова формує почуття прекрасного, робить естетичне чуття тоншим, чутливішим. Вона найповніше вбирає в себе особливості української ментальності, а відтак сприяє засвоєнню її вихованцями. Як форма вияву національної та особистісної свідомості вона є засобом самопізнання, саморозвитку і самореалізації людини. Досконале володіння рідною мовою забезпечує здійснення творчих можливостей вихованців у всіх сферах життя.

Навчальна програма реалізується у гуртку гуманітарного напрямку та спрямована на вихованців 14-17 років.

Мета програми - формування компетентностей у процесі поглибленого вивчення української мови.

Основні завдання полягають у формуванні у вихованців таких компетентностей:

пізнавальної – поглиблення мовленнєвознавчих та культуро-логічних знань;

практичної – засвоєння мовного матеріалу засобами самостійної, індивідуальної, диференційованої навчальної практичної роботи; вироблення знань в усіх видах мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння, письмо) та в різних сферах спілкування (особистісна, публічна, освітня);

творчої – розвиток мовленнєвих здібностей, ораторської майстерності, підвищення інтересу до пізнавально-пошукової діяльності, реалізація потенційних творчих можливостей особистості;

соціальної – виховання громадської свідомості, формування національних, загальнолюдських культурних і духовних цінностей, розвиток соціалізації загальної реалізації особистості.

Навчальна програма передбачає 2 роки навчання :

1-й рік навчання – основний рівень – 144/216 год. на рік, 4/6 год. на тиждень.

1-й рік навчання – вищий рівень – 144/216 год. на рік, 4/6 год. на тиждень.

Програма передбачає теоретичні і практичні заняття. Теоретичний матеріал пов'язується з темами практичних (тестових) робіт відповідно до тематичного плану.

Для отримання належних результатів і досягнення поставленої мети керівник гуртка може використовувати як класичні методи роботи (бесіда,

дискусія, лекція, метод вправ, спостереження надмовою, пояснення, робота з посібниками), так і різні форми інтерактивного навчання («діалог», «синтез думок», «ротаційні трійки», роботи в парах, спільний проект, рольова гра то ін.).

На заняттях гуртка застосовуються різноманітні засоби навчання: друковані, технічні, екранні, засоби слухової наочності.

Загальними принципами організації освітнього процесу є: науковість, синтез інтелектуальної і практичної діяльності, індивідуальний підхід, послідовність і поступовість викладення матеріалу.

Основний рівень, перший рік навчання

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п		Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1	Вступ	2(3)	2(3)	4(6)
2	Лінгвістика	52(78)	52(78)	104(156)
	2.1. Лексика. Фразеологія	10(15)	10(15)	20(30)
	2.2. Будова слова. Орфографія	8(12)	8(12)	16(24)
	2.3. Морфологія і правопис	10(15)	10(15)	20(30)
	2.4. Синтаксис і пунктуація	20(30)	20(30)	40(60)
	2.5. Стилїстика	4(6)	4(6)	8(12)
3	Основи мовленнєвої комунікації	10(15)	10(15)	20(30)
4	Культурологія	2(3)	4(6)	6(9)
5	Написання переказів, творчих робіт	-	8(12)	4(6)
6	Підсумок	2(3)	-	2(3)
	Разом	68(102)	76(114)	144(216)

--	--	--	--	--

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (4/6 год.)

Теоретична частина. Мета, завдання курсу. Ознайомлення з порядком і планом роботи гуртка. Організаційні питання.

Практична частина. Написання диктанту з метою перевірки рівня підготовки дітей.

2. Лінгвістика(104/156год.)

2.1 Лексика.Фразеологія (20/30 год.)

Теоретична частина. Основні відомості з лексикології. Лексичне значення слова. Однозначні і багатозначні, стилістично та емоційно нейтральні і стилістично та емоційно забарвлені слова. Пряме і переносне значення слова. Групи слів за значенням, походженням та сферою вживання. Синоніми та антоніми (лексичні та контекстуальні), омоніми. Фразеологізми, їх лексичне значення, стилістична приналежність, роль у мовленні, різновиди.

Практична частина. Написання диктанту.

2.2. Будова слова. Орфографія (16/24 год.)

Теоретична частина. Будова слів за значенням морфем. Способи творення слів. Фонетичне, морфологічне та інші види написання. Написання разом, окремо, через дефіс. Правила переносу слів. Орфографічні правила, словникові слова.

Практична частина. Написання диктанту.

2.3. Морфологія і правопис (20/30 год.)

Теоретична частина. Лексичне та граматичне значення слова. Частини мови. Граматичні характеристики частин мови. Роль частин мови у реченні. Самостійні частини мови, найскладніші орфограми. Службові частини мови, найскладніші орфограми.

Практична частина. Написання диктанту.

2.4. Синтаксис і пунктуація (40/60 год.)

Теоретична частина. Синтаксичні одиниці, їх види, будова, способи вираження. Синтаксичні засоби, їх роль у побудові висловів. Способи передачі чужого мовлення: пряма та непряма мова. Цитати. Розділові знаки. Просте речення. Ускладнення простого речення звертаннями, вставними конструкціями. Ускладнення простого речення однорідними і відокремленими членами речення. Складне речення, розділові знаки в складному реченні. Складні речення з різними видами зв'язку.

Практична частина. Написання диктанту.

2.5. Стилїстика (8/12 год.)

Теоретична частина. Стилї і жанри мовлення. Стилїстичнї можливостї. Особливостї наукового стилю.

Практична частина. Написання диктанту.

3. Основи мовленнєвої комунїкації (20/30 год.)

Теоретична частина. Мовленнєва комунїкація, її характеристика. Вербальна комунїкація. Невербальна комунїкація, її місце і функції в міжособистісному спілкуванні. Функції комунїкації. Основнї правила ведення мовлення. Деякі аспекти мовленнєвої ситуації. Етикет і мовлення. Культура поведінки, культура спілкування та мовленнєвий етикет. Виступ перед аудиторією. Культура мовлення під час публічноговиступу. Специфіка ведення діалогу.

Практична частина. Написання диктанту.

4. Культурологія (6/9 год.)

Теоретична частина. Культурологія як наука. Література, що знайомить з історією, звичаями, традиціями, мистецькими скарбами, духовною культурою, моральною етикою народу.

Практична частина. Написання диктанту.

5. Написання переказів, диктантів, творчих робіт (4/6 год.)

Практична частина. Написання переказів, диктантів, творчих робіт

6. Підсумок (2/3 год.)

Практична частина. Підбиття підсумків роботи гуртка за рік. Презентація кращих творчих робіт гуртківців.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- основні відомості з лексикології, фразеології;
- будову слова;
- правила з орфографії, пунктуації;
- стилї і жанри мовлення;
- мовні особливості наукової мови, основні види висловлювань;
- правила культури мовлення, спілкування.

Вихованці мають вміти і застосовувати:

- вживати наукову термінологію, стилїстично забарвлену лексику;
- пояснювати значення фразеологізмів і правильно використовувати їх у мовленні, визначати їх синтаксичну роль;
- знаходити вивчені орфограми і пояснювати їх за допомогою правил, знаходити і виправляти орфографічні помилки;
- розпізнавати самостійні частини мови, знаходити вивчені орфограми,

- пояснювати їх за допомогою правил;
- розпізнавати службові частини мови, знаходити вивчені орфограми, пояснювати їх за допомогою правил;
 - правильно використовувати в мовленні речення із звертаннями, вставними конструкціями;
 - правильно вживати розділові знаки при звертаннях, вставних словах (словосполученнях, реченнях);
 - використовувати культурологічні знання у власному мовленні;

У вихованців мають сформуватися компетентності:

- пізнавальна – поглиблення мовленнєвознавчих та культурологічних знань;
- практична – засвоєння мовного матеріалу засобами самостійної, індивідуальної, диференційованої навчальної практичної роботи; вироблення знань в усіх видах мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння, письмо) та в різних сферах спілкування (особистісна, публічна, освітня);
- творча – розвиток мовленнєвих здібностей, ораторської майстерності, підвищення інтересу до пізнавально-пошукової діяльності, реалізація потенційних творчих можливостей особистості;
- соціальна – виховання громадської свідомості, формування національних, загальнолюдських культурних і духовних цінностей, розвиток соціалізації загальної реалізації особистості.

Вищий рівень, перший рік навчання

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п		Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1	Вступ	2(3)	-	2 (3)
2	Фонетика. Графіка. Орфоепія. Орфографія	4(6)	4(6)	8(12)
3	Лексикологія. Фразеологія	4(6)	4(6)	8(12)
4	Будова слова. Словотвір	4(6)	4(6)	8(12)
5	Морфологія	38(57)	38(57)	76(114)
	5.1. Іменник	6(9)	6(9)	12(18)
	5.2. Прикметник	6(9)	6(9)	12(18)
	5.3. Числівник	4(6)	4(6)	8(12)
	5.4. Займенник	4(6)	4(6)	8(12)

	5.5. Дієслово	6(9)	6(9)	12(18)
	5.6. Прислівник	6(9)	6(9)	12(18)
	5.7. Службові частини мови	4(6)	4(6)	8(12)
	5.8. Вигук	2(3)	2(3)	4(6)
6	Синтаксис. Пунктуація	8(12)	8(12)	16(24)
	6.1. Словосполучення	2(3)	2(3)	4(6)
	6.2. Речення	6(9)	6(9)	12(18)
7	Стилістика	4(6)	2(6)	8(12)
8	Орфографія	4(6)	4(6)	8(12)
9	Власне висловлення. Розвиток мовлення	4(6)	6(6)	8(12)
10	Підсумок	-	2(3)	2(3)
Разом		72(108)	72(108)	144(216)

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2/3 год.)

Теоретична частина. Ознайомлення з планом роботи і завданнями гуртка. Вимоги до вихованців гуртка. Техніка безпеки під час проведення занять.

2. Фонетика. Графіка. Орфоепія. Орфографія (8/12 год.)

Теоретична частина. Голосні звуки. Приголосні звуки. Фонетична транскрипція. Алфавіт. Співвідношення звуків і літер. Основні форми вимови (орфоепічні норми). Особливості вимови груп приголосних. Найпростіші випадки чергування звуків. Склад. Наголос.

Практична частина. Виконання завдань у тестовій формі.

3. Лексикологія. Фразеологія (8/12 год.)

Теоретична частина. Лексикологія. Фразеологія.

Практична частина. Виконання завдань у тестовій формі.

4. Будова слова. Словотвір (8/12 год.)

Теоретична частина. Будова слова. Основні способи словотворення.

Практична частина. Виконання завдань у тестовій формі.

5. Морфологія (76/114 год.)

5.1. Іменник (12/18 год.)

Теоретична частина. Іменник. Групи іменників за значенням. Рід іменників. Число іменників. Відмінки іменників. Відміни іменників. Поділ іменників на групи.

Практична частина. Виконання завдань у тестовій формі.

5.2. Прикметник (12/18 год.)

Теоретична частина. Прикметник. Розряди прикметників за значенням. Особливості відмінювання прикметників. Ступені порівняння прикметників.

Практична частина. Виконання завдань у тестовій формі.

5.3. Числівник (8/12 год.)

Теоретична частина. Числівник. Розряди числівників за значенням і граматичними ознаками. Розряди числівників за будовою. Відмінювання власне кількісних, збірних і неозначено-кількісних числівників. Відмінювання порядкових числівників. Відмінювання дробових числівників. Зв'язок числівника з іменником. Позначення часу.

Практична частина. Виконання завдань у тестовій формі.

5.4. Займенник (8/12 год.)

Теоретична частина. Займенник. Розряди займенників за значенням. Правопис займенників.

Практична частина. Виконання завдань у тестовій формі.

5.5. Дієслово (12/18 год.)

Теоретична частина. Дієслово. Форми дієслова. Вид дієслова. Спосіб і час дієслова. Дієвідміни дієслів. Чергування приголосних за дієвідмінюванням. Дієприкметник. Дієприслівник. Дієприслівниковий зворот і одиничний дієприслівник.

Практична частина. Виконання завдань у тестовій формі.

5.6. Прислівник (12/18 год.)

Теоретична частина. Прислівник. Розряди прислівників за значенням. Ступені порівняння прислівників. Правопис прислівників. Літери *и* , *і* в кінці прислівників.

Практична частина. Виконання завдань у тестовій формі.

5.7. Службові частини мови (8/12 год.)

Теоретична частина. Прийменник. Групи прийменників за походженням. Групи прийменників за будовою. Зв'язок прийменника з непрямыми відмінками іменника. Складні випадки вживання прийменників. Сполучник. Групи сполучників за будовою. Групи сполучників за вживанням. Частка. Групи часток за значенням і вживанням. Правопис часток.

Практична частина. Виконання завдань у тестовій формі.

5.8. Вигук (4/6 год.)

Теоретична частина. Вигук. Групи вигуків.

Практична частина. Виконання завдань у тестовій формі.

6. Синтаксис. Пунктуація (16/24 год.)

6.1. Словосполучення (4/6 год.)

Теоретична частина. Словосполучення.

Практична частина. Виконання завдань у тестовій формі.

6.2. Речення (12/18 год.)

Теоретична частина. Головні члени речення. Другорядні члени речення. Класифікація речень. Односкладні речення. Ускладнене речення. Однорідні члени речення. Однорідні й неоднорідні означення. Двокрапка й тире при однорідних членах речення з узагальнювальним словом. Відокремлення додатків. Відокремлення обставин. Відокремлення означень. Відокремлення прикладок. Вставні і вставлені слова, словосполучення і речення. Звертання. Тире між підметом і присудком. Складне речення. Складносурядне речення. Розділові знаки в складносурядних реченнях. Складнопідрядне речення. Типи складнопідрядних речень. Безсполучникове складне речення. Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні. Складне речення з різними видами зв'язку. Пряма мова. Цитата як різновид прямої мови.

Практична частина. Виконання завдань у тестовій формі. Розділові знаки в простому реченні. Повторення (синтаксис складного речення).

7. Стилїстика(8/12 год.)

Теоретична частина. Стилїстика. Стилї. Стилї мовлення. Спїлкування та мовлення. Текст. Типи мовлення.

Практична частина. Виконання завдань у тестовій формі.

8. Орфографїя (8/12 год.)

Теоретична частина. Правопис лїтер, що позначають ненаголошенї голоснї *е, и, о*. Спрощення в групах приголосних. Змїни приголосних та творення слїв. М'який знак (знак м'якшення). Апостроф. Подвоєння лїтер. Правопис префіксїв. Велика лїтера та лапки у власних назвах. Написання слїв їншомовного походження. Правопис *и, і, ї, у*. Подвоєння лїтер на позначення приголосних. М'який знак. Апостроф. Основнї правила переносу слїв з рядка в рядок. Написання складних слїв разом та через дефіс. Складнї їменники. Складнї прикметники. Правопис *не* з рїзними частинами мови. Уживання *у-в, ї-ї*.

Практична частина. Виконання завдань у тестовій формі.

9. Власне висловлення. Розвиток мовлення (8/12 год.)

Теоретична частина. Структура власного висловлення. Критерїї оцїнювання тестового завдання з розгорнутою вїдповїддю.

Практична частина. Написання власного висловлення за поданою темою.

10. Підсумок (2/3 год.)

Практична частина. Написання диктанту.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованцї мають знати і розумїти:

- основнї вїдомостї з лексикологїї, фразеологїї;
- самостїйнї та службовї частини мови;
- найчастїше вживанї вставнї слова і словосполучення;

- відокремлені та однорідні члени речення;
- основні відомості про складне речення, види складних речень, розділові знаки в реченнях;
- правила з орфографії, пунктуації;
- стилі і жанри мовлення;
- правила культури мовлення, спілкування.

Вихованці мають вміти і застосовувати:

- вживати наукову термінологію, стилістично забарвлену лексику;
- пояснювати значення фразеологізмів і правильно використовувати їх у мовленні, визначати їх синтаксичну роль;
- використовувати слова з урахуванням значення їх морфем;
- знаходити вивчені орфограми і пояснювати їх за допомогою правил, знаходити і виправляти орфографічні помилки;
- розпізнавати самостійні частини мови, знаходити вивчені орфограми, пояснювати їх за допомогою правил;
- розпізнавати службові частини мови, знаходити вивчені орфограми, пояснювати їх за допомогою правил;
- правильно використовувати в мовленні речення із звертаннями, вставними конструкціями;
- правильно вживати розділові знаки при звертаннях, вставних словах (словосполученнях, реченнях);
- використовувати в мовленні речення з однорідними членами, правильно ставити розділові знаки при однорідних членах речення та відокремленнях;
- використовувати конструкції з відокремленням у текстах наукового стилю;
- правильно використовувати в тексті цитати, розставляти розділові знаки;
- визначати особливості правильного мовлення, висловлюватись відповідно до норм культури мовлення;
- формулювати думку у всіх стилях і жанрах мовлення;
- сприймати усне та писемне мовлення, відтворювати готові тексти, вдосконалювати написане;
- виступати перед аудиторією: правильно звертатися, вибирати інтонацію, темп і гучність виступу;
- використовувати культурологічні знання у власному мовленні;
- готувати виступ і виголошувати його з урахуванням ситуації спілкування.

У вихованців мають сформуватися компетентності:

- пізнавальна – поглиблення мовленнєвознавчих та культурологічних знань;
- практична – засвоєння мовного матеріалу засобами самостійної, індивідуальної, диференційованої навчальної практичної роботи; вироблення знань в усіх видах мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння, письмо) та в різних сферах спілкування (особистісна, публічна, освітня);
- творча – розвиток мовленнєвих здібностей, ораторської майстерності, підвищення інтересу до пізнавально-пошукової діяльності, реалізація

потенційних творчих можливостей особистості;

– соціальна – виховання громадської свідомості, формування національних, загальнолюдських культурних і духовних цінностей, розвиток соціалізації загальної реалізації особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Авраменко О.М., Українська мова та література: Довідник. Завдання в тестовій формі: I ч. – К.:Грамота, 2021. – 640с.
2. Авраменко О.М., Українська мова та література: Збірник завдань у тестовій формі з української мови та літератури: II ч.-К.:Грамота,2021.-144с
3. Авраменко О.М., Українська мова та література: Таблиці.схеми. – К.:Грамота, 2021. – 72с.
4. [Електронний ресурс]/ Режим доступу:
<http://testportal.gov.ua/> – програмні вимоги та характеристики сертифікаційних робіт, критерії власного висловлювання, правильні відповіді, таблиці перекладу тестових балів, т.і.
5. [Електронний ресурс]/ Режим доступу:
<https://testportal.gov.ua/> -Український центр оцінювання якості освіти
- 6.[Електронний ресурс]/ Режим доступу:
<http://zno.osvita.ua/> – тести ЗНО минулих років онлайн, перевага – можливість одразу почитати коментар: тема, правило, правильна відповідь,
<http://zno.osvita.ua/ukrainian/> – за роками.
- 7.[Електронний ресурс]/ Режим доступу:
<https://www.slideshare.net/HelenGolovina/ss-58595076> – опорні схеми для підготовки до ЗНО з української мови
- 8.[Електронний ресурс]/ Режим доступу:
<http://osvita.ua/test/training/ukr-mova/51233/> – безкоштовний посібник для підготовки до власного висловлювання
- 9.[Електронний ресурс]/ Режим доступу:
http://natalianemirovska.blogspot.com/2016/05/blog-post_1.html – міні-тест до ЗНО. «Неймовірна двадцятка «Завдання з української мови та літератури»(персональний блог вчителя)

